

Standpunt: Bestemming van de middelen uit het EU-emissiehandelssysteem (ETS2)

21 mei 2025

Samenvatting standpunt:

Vanaf 2027 treedt het nieuwe Europese emissiehandelssysteem voor gebouwen en transport (ETS2) in werking. Dit zal leiden tot hogere energie- en brandstofprijzen. Ook lokale besturen in brede zin – waaronder actoren zoals autonome gemeentebedrijven (AGB's), intercommunales en ziekenhuizen – zullen hierdoor geconfronteerd worden met extra kosten, onder meer voor de verwarming van hun gebouwen en het brandstofverbruik van hun voertuigen. Omdat het grootste deel van de ETS2-inkomsten naar de lidstaten terugvloeit, pleit de VVSG ervoor dat ook lokale besturen een deel daarvan rechtstreeks terugkrijgen, zonder dat dit gepaard gaat met veel extra administratieve verplichtingen. Zo kunnen zij extra middelen inzetten voor klimaatmaatregelen op lokaal niveau.

1. Wat is ETS2?

1.1. De oorsprong van het ETS2

Sinds 2005 bestaat het EU-emissiehandelssysteem voor installaties in de energiesector en de industrie (ETS1). Bijgevolg moeten grote bedrijven in de EU een prijs betalen voor elke ton CO₂ die ze uitstoten. Dit systeem is gebaseerd op het principe 'de vervuiler betaalt' en is doeltreffend: in 2024 lagen de emissies binnen de ETS1-sectoren 50% lager dan in 2005.¹

In 2021 stelde de Europese Commissie het *Fit for 55*-pakket voor, met als doel de uitstoot in de EU tegen 2030 met 55% te verminderen ten opzichte van 2005. Een van de maatregelen binnen dat pakket is het nieuwe emissiehandelssysteem voor gebouwen en transport (ETS2), dat vanaf 2027 van kracht zal worden.

ETS2 is een variant op ETS1, gericht op de sectoren gebouwen en transport, waar de uitstoot nog steeds hoog is en moeilijk daalt. Hoewel beide systemen verschillen in aanpak, werken ze volgens hetzelfde principe: voor elke ton CO₂ moet een emissierecht worden aangekocht. De Europese Commissie bepaalt jaarlijks het aantal beschikbare rechten, dat geleidelijk wordt afgebouwd. Zo wordt het aanbod schaarser, stijgt de prijs en ontstaat er een prikkel om sneller te verduurzamen.

¹ [EU Emissions Trading System has reduced emissions in the sectors covered by 50% since 2005 - European Commission](#)

1.2. Stand van zaken

Er is een Vlaams beleidskader goedgekeurd voor de rapportage van ETS2-emissies. Accijnsplichtigen die instaan voor de uitslag tot verbruik van energieproducten, de zogenaamde ETS2-plichtigen², moeten tegen eind april voor het eerst rapporteren over hun emissies van 2024. Over de inkomsten uit ETS2 en de verdeling ervan over de gewesten bestaat momenteel nog geen samenwerkingsakkoord.

1.3. Vooruitblik naar de toekomst

Uiteindelijk zullen de extra kosten die ETS2-plichtigen moeten betalen worden doorgerekend aan de eindgebruiker: burgers, bedrijven en andere entiteiten die brandstof gebruiken voor transport of verwarming. Dit betekent dat tanken voor benzine- en dieselwagens duurder wordt, net als het verwarmen van gebouwen met fossiele brandstoffen. Het systeem heeft als voornaamste doel een financiële stimulans te creëren om te investeren in energie-efficiënte en koolstofarme of -vrije alternatieven.

Hoeveel duurder het precies wordt, is nog onduidelijk. ETS2 werkt met een marktsysteem, waarbij de prijs van CO₂-uitstoot schommelt naargelang de vraag en het aanbod. De Europese Commissie verwacht een startprijs van ongeveer 45 euro per ton CO₂. Voor een gemiddeld gezin zou dat neerkomen op zo'n 170 euro extra per jaar.³ Andere voorspellingen zijn minder gunstig: tegen 2030 zou de prijs kunnen oplopen tot tussen de 71 en 261 euro per ton CO₂. Dat kan gezinnen jaarlijks enkele honderden euro's extra kosten. Voor gezinnen op het platteland lopen de kosten vaak nog hoger op, omdat ze minder toegang hebben tot openbaar vervoer. Daardoor worden ze sneller geraakt door vervoersarmoede.

1.4. De inkomsten van ETS2

De Europese opbrengsten van het ETS2 worden geschat op 260 miljard euro, waarvan 25% wordt toegewezen aan het Europese Sociaal Klimaatfonds. Hierover nam VVSG eerder al een formeel standpunt in.

De resterende 75% van de veilingopbrengsten zullen worden verdeeld onder de lidstaten op basis van hun gemiddelde uitstoot in de ETS2-sectoren van 2016 tot 2018. Voor België gaat het over 3,9%. De markt zal bepalen wat dit percentage zal betekenen in euro. De verdeling van het bedrag dat terugvloeit naar België gebeurt op basis van een nog af te sluiten politiek akkoord tussen de federale overheid en de drie gewesten. Kortom, van het totale bedrag dat Belgische verbruikers betalen aan CO₂-rechten, zal slechts een deel terugvloeien naar Vlaanderen.

Die middelen mogen niet vrij worden besteed, maar moeten voornamelijk gericht zijn op het verlagen van de emissies in de gebouwen- en transportsector. Lidstaten kunnen de

² Het kan gaan om erkend entepothouders, aardgas- en steenkoolleveranciers, geregistreerd geadresseerden of elke andere persoon of entiteit die instaat voor de inverbruikstelling van brandstoffen, en de daarmee samenhangende accijnsplicht.

³ <https://klimaat.be/doc/the-landscape-of-carbon-and-energy-pricing-and-taxation-in-belgium-2024.pdf>

opbrengsten bijvoorbeeld gebruiken voor het verminderen van de energiebehoefte van gebouwen, om het gebruik van emissievrije voertuigen te stimuleren of om de verschuiving naar openbaar vervoer en multimodaliteit te bevorderen.

2. Wat betekent ETS2 voor lokale besturen?

2.1. Directe gevolgen

Net zoals elke burger een stijging zal merken op zijn brandstoffacturen, geldt dat ook voor lokale besturen. Een gemeente die haar gebouwen verwarmt met aardgas of stookolie, zal de facturen zien stijgen door de bijkomende CO₂-heffing. Hetzelfde geldt voor het brandstofverbruik van dienstvoertuigen. Ook andere lokale besturen zoals afvalintercommunales, politie- en hulpverleningszones of welzijnsverenigingen zullen de impact voelen.

Op basis van scenario's en CO₂-gegevens maakte de VVSG een raming van de rechtstreekse impact voor lokale besturen. Die inschatting vertrekt van indicatoren zoals het brandstofverbruik, dat nauwkeurig wordt opgevolgd in het kader van het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP). VEKA berekent op basis van die indicatoren de CO₂-uitstoot, met behulp van Vlaamse CO₂-emissiefactoren. Daarop werd een prijsvork toegepast van €45 tot €200 per ton CO₂. Dit resulteert in een geschatte meerkost van 30 tot 35 miljoen euro per jaar voor de Vlaamse lokale besturen bij een minimumprijs van €45 per ton. Bij een hogere prijs van €200 per ton loopt dit bedrag op tot maar liefst 133 miljoen euro per jaar.

2.2. Indirecte gevolgen

Naast de rechtstreekse kosten, brengt ETS2 ook indirecte gevolgen mee voor lokale besturen. Zo zal de werklast van energiehuisen toenemen, kan ETS2 een impact hebben op de OCMW's door stijgende energiekosten voor kwetsbare gezinnen, en kunnen lokale investeringen worden beïnvloed. Daarnaast heeft ETS2 een effect op de koopkracht, wat indirect ook gevolgen kan hebben voor de lokale economie.

3. Een eerlijke terugstroom naar lokale besturen

De VVSG is van mening dat lokale besturen – waaronder AGB's, intercommunales, ziekenhuizen, ... – recht hebben op een deel van de Vlaamse ETS2-inkomsten, aangezien zij hier zelf actief aan bijdragen. Zo krijgen lokale besturen de mogelijkheid om een deel van hun bijdrage aan de Europese klimaattransitie zelf in te zetten voor de groene transitie in hun gemeente.

3.1. Cruciale rol voor lokale besturen in de klimaattransitie

Lokale besturen spelen een cruciale rol in de klimaattransitie, aangezien zij het dichtst bij de burger staan en de lokale noden kennen. Hierdoor zijn zij als eerste getuige van de impact die ETS2 zal hebben op hun inwoners. Ze beschikken bovendien over de slagkracht om concrete maatregelen te nemen die direct effect hebben op de gemeenschap. Daarnaast sluiten de doelstellingen waarvoor de ETS2-middelen ingezet

mogen worden, goed aan bij de bevoegdheden van lokale besturen, waardoor zij effectief kunnen bijdragen aan de verduurzaming op lokaal niveau.

3.2. Analogie met ETS1

Bedrijven die onder ETS1 vallen, krijgen een deel van de CO₂-prijs die ze betalen terug om te investeren in duurzaamheid. Binnen ETS1 is er ruimte voor lidstaten om te bepalen waarvoor ze de middelen inzetten. Vlaanderen kiest er dan ook voor om, meer dan vandaag al het geval is, in de komende legislatuur extra te investeren in de industrie, zoals aangegeven in de beleidsnota energie en klimaat: *"De Vlaamse ETS1-veilinginkomsten worden prioritair ingezet voor de transitie naar low-carbon processen in de energie-intensieve industrie."*

Net zoals een groot deel van de ETS1-inkomsten naar de industrie terugvloeit, zou er vanuit ETS2 ook een vergelijkbare terugvloeiing naar lokale besturen moeten zijn.

3.3. Autonomie en efficiëntie

De bedragen die lokale besturen betalen voor CO₂-rechten, moeten op een eenvoudige en voorspelbare manier naar hen terugvloeien, met respect voor de lokale autonomie. De middelen moeten rechtstreeks in de budgetten van de lokale besturen terechtkomen, zonder voorafgaande projectoproepen of complexe subsidieaanvragen subsidies. Lokale besturen verdienen het vertrouwen en de bevoegdheid om zelf prioriteiten te stellen en maatwerk te leveren. Zij kennen hun eigen context het best en weten waar de grootste kansen en voordelen liggen. De administratieve lasten, rapportageverplichtingen en voorwaarden voor de besteding van middelen moeten tot een minimum worden beperkt.